

Znanstvena istraživanja u javnom zdravstvu

Lista prihvaćenih znanstvenih projekata - 2. ciklus

Bralić, Irena Sekularne promjene dobi menarhe i pojava pretilosti tijekom puberteta

Dugac, Željko Javno zdravstvo i medicina u Hrvatskoj: identitet i međunarodna suradnja u XX s.

Đanić, Davorin Primjena načela medicine osnovane na znanstvenim spoznajama u općoj bolnici

Grazio, Simeon Psorijatični artritis - epidemiologija i čimbenici rizika progresije

Heimer, Stjepan Epidemiologija tjelesne aktivnosti u Republici Hrvatskoj

Meštrović, Julije Djeca s posebnim zdravstvenim potrebama

Mlinarić-Galinović, Gordana Virusne infekcije dišnog sustava

Orešković, Stjepan Kvaliteta života liječnika i budućnost liječničke profesije u RH

Peternel, Renata INCIDENCIJA PELUDNIH ALERGIJA PO PROSTORNIM JEDINICAMA REPUBLIKE HRVATSKE

Petrovečki, Mladen Učestalost i stavovi o neovlaštenom preuzimanju autorskoga vlasništva

Vlahović-Palčevski, Vera Učinkovitost postupaka za promicanje racionalne uporabe antimikrobnih lijekova

Projekt: Sekularne promjene dobi menarhe i pojava pretilosti tijekom puberteta
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3358

Voditelj: Irena Bralić

Ustanova: Medicinski fakultet, Split

Sažetak: Sekularne promjene dobi menarhe (SPDM) rezultat su poboljšanja zdravstvene zaštite, prehrane i socijalno-ekonomskih prilika. U nekim sredinama trend SPDM u ranijoj dobi još se nastavlja, dok je u nekim zaustavljen i uočava se povrat menarhe na oko 13 godina. Pozitivne SPDM u Hrvatskoj su se bilježile u razdoblju od sedamdesetih do devedesetih godina, tijekom domovinskog rata bile su zaustavljene, dok im je daljnji trend nepoznat. Pretilost postaje javno zdravstveni problem u svijetu, ali i u Hrvatskoj. Index tjelesne mase programiran je od rane dobi i korelira sa stupnjem pubertetskog razvoja. Porast učestalosti pretilosti već u dječjoj dobi zanimljiv je i u kontekstu sve ranijeg nastupa menarhe što otvara i pitanja psihološke zrelosti djevojčica. Polazna hipoteza istraživanja je da djevojčice autohtone populacije Šibenika nisu još u cijelosti ostvarile svoj genetski potencijal rasta i razvoja, iz čega proizlaze daljnje hipoteze: 1) pozitivan trend SPDM u Šibeniku u poslijeratnom u odnosu na prijeratno i ratno razdoblje 2) promjena strukture stanovništva uslijed migracija u posljednjem desetljeću u slabije ekonomski razvijenom Kninu utječe na kasniji nastup menarhe i različitu učestalost pretilosti tijekom puberteta u odnosu na vršnjake iz Šibenika 3) pretilost u pubertetu utječe na dob menarhe. Ciljevi istraživanja su utvrditi: 1) SPDM od 1996. do 2008. u Šibeniku 2) kretanje trenda SPDM uspoređujući poslijeratno s ratnim i prijeratnim razdobljem 3) razlike menarhe u populacijama Šibenika i Knina 4) razlike učestalosti pretilosti, prehrambenih navika i stila života tijekom puberteta djevojčica i dječaka Šibenika i Knina 5) postoji li korelacija između pretilosti u pubertetu i nastupa menarhe. Rezultati anonimne ankete koja će se provesti 2008. usporedit će se s prethodnim provedenim u Šibeniku 1981., 85. i 96.g. Očekuje se da će rezultati potvrditi SPDM, te da se populacije Šibenika i Knina razlikuju po dobi menarhe, prehrambenim navikama, stilu života i pretilosti tijekom puberteta, te da pretilost pogoduje ranijem nastupu menarhe. Rezultati se mogu provjeriti ponovljenim istraživanjem, istom metodologijom i mogu biti osnova budućih istraživanja u Hrvatskoj. Rezultati bi trebali doprinjeti boljem razumijevanju kompleksnosti rasta i razvoja, pojave pretilosti tijekom puberteta, te mogućnosti predviđanja budućeg trenda SPDM što bi osim znanstvenog, moglo imati i praktični značaj u smislu poduzimanja preventivnih mjera i unapređivanja zdravstvene zaštite mladih.

Projekt: Javno zdravstvo i medicina u Hrvatskoj: identitet i međunarodna suradnja u XX s.
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3146

Voditelj: Željko Dugac

Ustanova: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Sažetak: Važno mjesto koje zdravstvo zauzima u modernom društvu potaklo je posljednjih desetljeća veliko zanimanje za recentnu povijest medicine, odnosno stvaranje zdravstvenih modela i struktura današnjice. Usprkos dugoj medicinsko-historiografskoj tradiciji u Hrvatskoj i dinamičnoj društvenoj i političkoj povijesti XX s., o povijesti zdravstva se pisalo malo. Cilj je projekta istražiti povijest zdravstva XX s. u Hrvatskoj u kontekstu društvene i političke povijesti te svjetskih zbivanja u medicini i znanosti, kao i načine na koje su međunarodni procesi i ideje oblikovali razvoj zdravstva u Hrvatskoj, te obrnuti proces širenja javnozdravstvenih i medicinskih ideja iz Hrvatske u ostatak tadašnjih državnih asocijacija i širu međunarodnu zajednicu. Namjera je pokazati da studija dinamike zdravstvenog razvoja doprinosi razumijevanju oblikovanja hrvatskog identiteta i međunarodnih veza, tema od velikog interesa za političku, kulturnu i društvenu povijest XX s. Istraživanje navedenih problema doprinit će integraciji povijesti hrvatske medicine u svjetsku historiografiju. Promatrati će se suradnja hrvatske zdravstvene administracije, zdravstvenih ustanova i osoblja sa svjetskim obrazovnim centrima (Beč) i međunarodnim organizacijama: Zdravstvenom organizacijom Lige naroda, Rockefellerovom fondacijom, Svjetskom zdravstvenom organizacijom i Pokretom nesvrstanih. Sustav izgrađen na području Hrvatske i Jugoslavije značajno je utjecao na skupinu zemalja u razvoju okupljenih u Pokretu nesvrstanih, stoga će se na primjeru prijenosa zdravstvenih modela promotriti do sada zanemareni aspekti znanstvenih, kulturnih i tehnoloških veza. Pažnja će se posvetiti procesima od značaja za razvoj suvremenog javnozdravstvenog sustava koji nisu bili vezani samo uz medicinu, već su zadirali u različita područja društvenog života: primjerice, utjecaj zdravstvenog prosvjeda putem filma, radija i TV-a na prihvaćanje novih stavova o zdravlju i bolesti i ulozi zdravstvenog sustava. Interdisciplinarnim istraživanjem razvoja javnozdravstvenih procesa u društvu doprinit će se novim istraživanjima u cilju stvaranja bogatije slike društva međuratne i poslijeratne Hrvatske, njezinog identiteta, otvorenosti spram međunarodnih trendova, te uloge Hrvatske unutar državnih tvorevina kojim je pripadala te unutar šire svjetske zajednice.

Projekt: Primjena načela medicine osnovane na znanstvenim spoznajama u općoj bolnici
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3384

Voditelj: Davorin Đanić

Ustanova: Opća bolnica "Dr. Josip Benčević" s p.o.

Sažetak: Medicina utemeljena na znanstvenim spoznajama (engl. Evidence Based medicine, EMB) jest sustav savjesne, pouzdane i kritične primjene znanstvenih činjenica u donošenju odluke o skrbi za pojedinog bolesnika. U razvijenim se zemljama primjenjuje

više od desetak godina, u nas sporadično i nesustavno premda na stranici Središnje medicinske knjižnice u Zagrebu postoji poveznica za besplatni pristup bazama podataka odakle se mogu pribaviti odgovarajući podaci potrebni za EBM (meta-analize, kritički pregledi literature i sl.). Cilj i svrha predloženog projekta jest uvesti, primijeniti i evaluirati sustav EBM u dvjema općim bolnicama – u Slavonskom Brodu (OB SB) i Slavonskoj Požezi (OB SP) od kojih je OB SB i nastavna baza Medicinskog fakulteta u Osijeku. Namjerava se uključiti što veći broj liječnika uz suradnike na projektu koji bi činili jezgru. Predviđaju se ove aktivnosti: (1) upoznavanje s načelima i metodama EBM putem predavanja i seminara, (2) stjecanje odgovarajućih informatičkih i provedbenih vještina u pripremnom razdoblju, (3) primjena EBM u rješavanju kliničkih problema, (4) snimanje i ocjena stavova liječnika prije, tijekom i nakon uspostavljanja sustava EBM, (5) ocjena utjecaja EBM na kvalitetu medicinske skrbi te na znanstvenu i nastavnu djelatnost. Za predavanja i seminare angažirat će se stručnjaci izvan bolnica. Informatičke i provedbene vještine stjecat će se kroz praksu provedbe EBM a napredak će se ocjenjivati na temelju broja bolesnika uključenih u sustav EBM i vremena utrošenog za pribavljanje relevantnih informacija. Stavovi liječnika prema EBM ocjenjivat će se odgovarajućim upitnicima (anketama) prije, tijekom i nakon uspostavljanja sustava. Kvaliteta medicinske skrbi ocjenjivat će se na temelju podataka o trajanju i cijeni bolničkog liječenja za nekoliko tipičnih dijagnoza te na temelju anketiranja bolesnika. Znanstvena djelatnost ocjenjivat će se na temelju broja znanstvenih radova i njihove kvalitete (indeksa utjecaja časopisa u kojem su objavljeni), prijavljenih i obranjenih kvalifikacijskih radova te kongresnih priopćenja. Nastavna djelatnost ocjenjivat će se na temelju studentskih anketa prije i nakon primjene EBM. Uspoređivat će se OB SB i OB SP.

Projekt: Psorijatični artritis - epidemiologija i čimbenici rizika progresije
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3060

Voditelj: Simeon Grazio

Ustanova: Klinička bolnica "Sestre Milosrdnice" Institut za klinička medicinska istraživanja

Sažetak: Psorijatični artritis (PsA) je upalna reumatska bolest. Oko 30% bolesnika sa PsA razvije vrlo razarajući i onesposobljavajući oblik artritisa, ali postotak je viši kod dužeg trajanja bolesti. Do sada nije identificiran specifični marker na temelju kojeg bi mogli zaključiti koja su obilježja bolesnika sa PsA koji će razviti erozivnu bolest i/ili osteoporozu. Stoga su u cilju utvrđivanja čimbenika rizika i mehanizama progresije PsA potrebne prospektivne studije. Bolesnici koji žive u Zagrebu i zagrebačkoj regiji i u Splitu i u splitskoj regiji, a kojima je u zadnje 3 godine iskusni reumatolog postavio ili potvrdio dijagnozu bolesti, bit će pozvani poštom da sudjeluju u studiji. Prikupit će se i upisati u strukturirani upitnik sljedeći podaci: demografski podaci, obiteljska i osobna anamneza, procjena kože (psorijaze), metrološki indeks, prisustvo daktilitisa, aktivnost bolesti, entezitis, umor, funkcionalni indeks i indeksi kvalitete života. Zabilježiti će se podaci o prethodnim i sadašnjim bolestima, kao i o čimbenicima rizika za osteoporozu. Učiniti će se rendgenska pretraga šaka, stopala, vratne i slabinske kralježnice te zdjelice s kucovima te procijeniti težina i proširenost radioloških promjena primjenom validiranih radioloških kriterija. Dvoenergetskom asporpcometrijom X zraka (DXA) izmjerit će se mineralna gustoća kosti, kao i IVA (instant vertebral assessment) za vertebralne frakture. U manjeg broja bolesnika područja specifičnog interesa snimit će se magnetskom rezonancijom (MRI). Osim serumskih biljega upale, izmjerit će se prediktivna vrijednost novootkrivenih biljega u humanoj plazmi, u usporedbi sa vrijednostima u menji grupe bolesnika s reumatoidnim artritisom i u zdravih osoba. Svi podaci će se skupiti i zapisati na svakoj viziti predviđenoj protokolom (bazično i nakon 2,5 godine). Utvrđivanjem čimbenika koji pridonose kliničkoj i radiološkoj progresiji bolesti, uključivo i osteoporozu, omogućit će nam primjenu lijekova i drugih mjera prevencije u bolesnika sa PsA. Rezultat će biti manje osoba s onesposobljenošću zbog bolesti.

Projekt: Epidemiologija tjelesne aktivnosti u Republici Hrvatskoj
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3127

Voditelj: Stjepan Heimer

Ustanova: Kineziološki fakultet, Zagreb

Sažetak: Nikada do sada povezanost tjelesne aktivnosti sa zdravljem i kvalitetom života nije izazivala toliku pažnju kao što je to u današnje vrijeme. To se posebno odnosi na područje zaštite i unapređenja zdravlja i prevencije stanja i bolesti osjetljivih na redovitu tjelesnu aktivnost. Brojni znanstveni i pregledni radovi posljednjih godina pružaju neoborive dokaze o pozitivnoj učinkovitosti tjelesne aktivnosti na povećanje stupnja zdravlja, odgodu i usporenje razvoja određenih stanja poremećaja zdravlja i kroničnih nezaraznih bolesti, unapređenje vitalnosti i povećanje kvalitete života. Posebno se ističe uloga redovite cjeloživotne tjelesne aktivnosti kao nezamjenjivog faktora unapređenja fizičkog, psihičkog i socijalnog zdravlja pojedinaca i zajednice, uz istovremeno povećanje funkcionalnih i radnih sposobnosti i smanjenje zdravstvenih poteškoća, bolovanja i potrošnje lijekova, što uz ostalo doprinosi i povećanju radne produktivnosti, uz istovremeno smanjenje prekomjerno velikih troškova sustava zdravstvenog osiguranja. CILJEVI I HIPOTEZE U reprezentativnim županijama RH utvrditi s jedne strane aktualno stanje razvijenosti sustava Sporta za sve, veličinu populacije obuhvaćene organiziranim i individualnim redovitim tjelesnim aktivnostima, procijeniti demografske karakteristike promatrane sredine i uzorka ispitanika te utvrditi njihove stavove i stavove zdravstvenih djelatnika prema tjelesnoj aktivnosti, načinu života, izloženosti zdravstvenim rizicima te sklonostima i preferencijama u načinu života. Pretpostavka je, da će se utvrditi povezanost vrste i volumena redovite tjelesne aktivnosti s pokazateljima zdravlja i kvalitete života. OČEKIVANI REZULTATI Razložno je očekivati, da će rezultati potvrditi postavljenu hipotezu, odnosno, da će se moći utvrditi statistički značajna povezanost razvijenosti sporta za sve ili individualnih aktivnosti u određenoj sredini, vrste programa i veličine obuhvaćene populacije na subjektivne i objektivne pokazatelje zdravlja i kvalitete života. VAŽNOST PREDLOŽENOG ISTRAŽIVANJA Rezultati će predstavljati osnovu za planiranje i provedbu interventnih mjera u tom segmentu zaštite i unapređenja zdravlja. Pružit će, naime, dokaze o postojećim zdravstvenim rizicima vezanim uz tjelesnu neaktivnost, "cost-benefit" analizu uvođenja interventnih mjera nasuprot njihovom izostanku, kao i uvid u prioritetne ciljne grupe, na koje se intervencija mora odnositi.

Projekt: Djeca s posebnim zdravstvenim potrebama
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3249

Voditelj: Julije Meštrović

Ustanova: Medicinski fakultet, Split

Sažetak: Djeca s posebnim zdravstvenim potrebama (PZP) su sva djeca s kroničnim tjelesnim, razvojnim i emocionalnim poteškoćama i poteškoćama ponašanja, te djeca koja imaju povećan rizik za pojavu tih poteškoća i kojoj su potrebe za zdravstvenim i srodnim službama, vrstom i opsegom iznad onih potrebnih djeci općenito. Potrebe djece s PZP za primarnom zdravstvenom zaštitom, specijalističkim službama, te socijalnim i drugim nemedicinskim službama, višestruko nadmašuju potrebe djece bez PZP. Premda su biološki različite, zajednički je bolestima kroničnog tijeka utjecaj na kakvoću života djece i njihovih obitelji. Sustavi za mjerenje opće kakvoće života podjednako su primjenjivi za svu bolesnu djecu, neovisno o bolesti, a ujedno i za zdravu djecu, pa daju dobar uvid u uspješnost skrbi o djeci s PZP. Udio djece s PZP procjenjivan je na 5% do 30%, ovisno o kriterijima. Rezultati ovog istraživanja prvi put u Hrvatskoj će dati jasne podatke o: broju djece s PZP, potrebama te djece i njihovih roditelja, stupnju uslišanosti zdravstvenih potreba, prikladnosti medicinskih i nemedicinskih (socijalne službe, dječji vrtići, škole) službi u skrbi o djeci s PZP, te kakvoći života i načinima poboljšanja kakvoće života te djece. U Hrvatskoj ne postoji procjena postotka bolesnika s PZP, a očekujemo da će on biti sličan nalazima u objavljenim istraživanjima. U Hrvatskoj nije istražena kakvoća sustav skrbi o djeci s PZP, niti je poduzeto istraživanje o kakvoći života te djece. Očekujemo da je medicinski i nemedicinski sustav skrbi o djeci s PZP manjkav i nesustavan, a kakvoća njihova života lošija od ostale djece. Istraživanje ćemo provesti uporabom Upitnika za djecu s posebnim zdravstvenim potrebama (Children with Special Health Care Needs Screener), upitnika za procjenu kakvoće života ovisne o zdravlju (Royal Alexandra Hospital for Children Measure of Function) i za procjenu opće kakvoće života (Pediatric Quality of Life Inventory). Istraživanje će obuhvatiti djecu gradova Splita i Rijeke, te djecu hospitaliziranu u Klinikama za dječje bolesti Kliničkih bolnica u Splitu i Rijeci. Istraživanje će dati stvarne podatke o broju i sastavu djece s PZP, nedostacima sustava skrbi o djeci s PZP i načinima njihova poboljšavanja. Ulaganja u taj sustav omogućit će pravodobniju i racionalniju zdravstvenu zdravstvenu skrb, a s prilagodbom drugih socijalnih službi unaprijediti kakvoću života djece s PZP u Hrvatskoj.

Projekt: Virusne infekcije dišnog sustava
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3101

Voditelj: Gordana Mlinarić-Galinović

Ustanova: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Sažetak: Mnogo virusa parazitira u dišnom sustavu čovjeka: influenza virusi, parainfluenza virusi, respiratorni sincicijski virus (RSV), humani metapneumovirus-hMPV, adenovirusi itd. Općenito, svaki virus može uzrokovati nekoliko različitih kliničkih slika, a nekoliko virusa može izazvati isti sindrom (bronhitis, bronhiolitis, atipična pneumonija, prehlada i dr.). Na osnovu rezultata naših prijašnjih istraživanja, znamo da je RSV najvažniji uzročnik infekcija donjeg dišnog sustava (IDDS) u djece. Pretpostavljamo da su epidemiološke i biološke osobine ovog virusa povezane s klimatskim prilikama u našem podneblju. Otkako je 2001. godine otkriven hMPV, pretpostavlja se da je važna i njegova uloga u IDDS djece. Čini se da je hMPV drugi po učestalosti uzročnik virusnih akutnih respiratornih infekcija (ARI) u male djece, odmah nakon RSV-a. Nije poznata epidemiološka i klinička slika ARI uzrokovanih pojedinim serotipovima hMPV i humanih adenovirusa koji cirkuliraju u Hrvatskoj. Ova studija je zamišljena kao istraživanje bioloških osobina (epidemiologije, kliničkih slika) respiratornih virusa, u odnosu na tip/podtip virusa koji je uzročnik ARI. Time bi se moglo bi doprinjeti poznavanju patofiziološkog procesa kao i specifičnog liječenja i prevencije ovih infekcija. U istraživanju bi sudjelovalo oko 3000 djece u dobi do 10 godina starosti s ARI (bolesnici koji su hospitalizirani u zagrebačkim bolnicama: Klinici za infektivne bolesti i Klinici za dječje bolesti). U Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo radila bi se specifična dijagnostika iz kliničkih materijala za izravnu dijagnostiku (nazofaringealni sekret), te uzorka krvi za neizravnu dijagnostiku. Dokaz virusa bi se radio pomoću izravne imunofluorescencije (DFA) i/ili molekularnim dijagnostičkim metodama. Radila bi se izolacija virusa u staničnoj kulturi i tipizacija/subtipizacija testom neutralizacije, DFA i genotipizacija u tzv. „real time reverse transcription-polymerase chain reaction“. Za serodijagnostiku virusa uporišebiti će se: neizravna imunofluorescencija, imunoenzimni test i reakcija vezanja komplementa.

Projekt: Kvaliteta života liječnika i budućnost liječničke profesije u RH
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3226

Voditelj: Stjepan Orešković

Ustanova: Medicinski fakultet, Zagreb

Sažetak: Hipoteza ovog istraživanja je da su kriza medicinske profesije i pad interesa za tom profesijom posljedica pada kvalitete osobnog i profesionalnog života liječnika. Liječnička je profesija doživjela duboke transformacije u proteklih nekoliko desetljeća. Nekada najuglednija, najpoželjnija i statusom najprimamljivija profesija nalazi se u krizi. To potvrđuju brojna istraživanja o ugledu liječnika u društvima Zapada u proteklih nekoliko desetljeća. Ona govore o sve manjoj poželjnosti liječničke profesije među mladima koji imaju visoke profesionalne aspiracije, etičnosti liječničke prakse... Radi se o trendu koji se iskazuje kako na globalnoj tako i na nacionalnoj razini. Analiza objavljenih brojnih istraživanja pokazuje da postoji nekoliko indikatora koji ukazuju na još veće produbljavanje krize profesije koja će se još značajnije iskazati u narednim desetljećima. Koji su to indikatori? a) pad razine interesa za profesijom tj. značajnim padom broja srednjoškolača koji se prijavljuju za upis na Medicinske fakultete, b) promjena demografskih poglavito spolnih karakteristika profesije c) povećana incidencija mentalnih bolesti, kardiovaskularnih bolesti i suicida kod liječnika d) tzv. "profesionalna tranzicija" koja se iskazuje sve izraženijim trendom prelaska liječnika iz zdravstvenog sektora u farmaceutski sektor i dr. WHO ističe globalni trend povećane izloženosti stresu i nesigurnosti zdravstvenih radnika uzrokovanih složenim međudjelovanjem raznih faktora - demografskih, epidemioloških kao i onih koji se odnose na brz tehnološki razvoj medicinskih znanosti, povećanjem zdravstvenih potreba stanovništva i promjenom načina na koji se zdravstvene usluge financiraju. Postojeći procesi europskih integracija također predstavljaju mogućnost odljeva liječnika u zemlje gdje su uvjeti rada bolji. Smatra se da tri osnovna faktora utječu na učinkovitost zdravstvenih radnika: 1. zdravstveni problemi populacije 2. karakteristike zdravstvenih radnika (znanje, motivacija iskustvo) 3. karakteristike zdravstvenog sustava (komunikacija na radnom mjestu, veličina plaća i vrednovanje rada, motivirajuća radna sredina i timski rad. Fokus našeg istraživanja bit će usmjeren na provjeru hipoteze opovezanosti kvalitete života liječnika mjerene njenim prethodno navedenim sastavnicama te njihovog utjecaja na četiri ključna indikatora krize profesije.

Projekt: Incidencija peludnih alergija po prostornim jedinicama Republike Hrvatske
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3161

Voditelj: Renata Peterel

Ustanova: Institut za istraživanje i razvoj održivih eko sustava

Sažetak: Alergijske bolesti predstavljaju vrlo značajan javnozdravstveni problem, posebice u industrijaliziranim zemljama. Europska unija financiranjem brojnih epidemioloških i kliničkih studija, te znanstveno istraživačkih projekata želi ukazati na rastući značaj problema alergija i astme u Europi. U odrasloj populaciji, u Europi oko 80 miliona ljudi oboljelo je od astme. 65% europske odrasle populacije ima simptome alergijskog rinitisa, 27% astme. Trendovi pojave novih slučajeva su rastući. Trend stope mortaliteta je također u porastu. Uzročnik sezonskog alergijskog rinitisa, na prvom je mjestu pelud biljaka, zbog činjenice da je pelud jedan od najjačih prirodnih alergena današnjice. Svrha istraživanja u sklopu ovog projekta je: utvrditi incidenciju inhalacijskih alergija uzrokovanih peludnim alergenima u odrasloj populaciji (>19 godina) na području Republike Hrvatske, korelirati pojavu simptoma alergije na pelud s prisutnim koncentracijama peluda u zraku, izraditi mapu alergogenog peluda za Republiku Hrvatsku, istražiti utjecaj meteoroloških parametara na varijabilnost koncentracije peluda u zraku kao i fluktuaciju i godišnje trendove količina alergogenog peluda pojedinih vrsta u zraku, uspostaviti zajednički informacijski prostor o kretanjima peludnih alergena u Republici Hrvatskoj, proširiti suradnju s podatkovnom bazom EU- EAN (European Aeroallergen Network-sjedište u Beču) sa podacima o dnevnom kretanjima peludnih alergena sa područja cijele Hrvatske, predložiti mjere trajne intervencije u cilju smanjenja koncentracija peludnih alergena, te izraditi matematičko statistički model vremenskog i prostornog širenja peludnih alergena za područje Republike Hrvatske u svrhu prognoziranja kretanja peludnih alergena, s ciljem prevencije pojave simptoma alergije. Saznanja o vrstama peluda te njihovim koncentracijama u zraku odnosno duljinama peludnih sezona pojedinih vrsta biljaka su neophodna za predviđanje simptoma alergijskih reakcija na peludne alergene kod dijela populacije s razvijenom preosjetljivošću na peludne alergene na područjima gdje borave. Informacije o pojavi peludnih alergena u zraku pojedinog područja nadalje su važne i osobama koje planiraju putovanja, osobito turistima koji žele provesti određeni dio godine u nekom od dijelova naše zemlje. Takve informacije također su važne i liječnicima kako obiteljske medicine tako i specijalistima alergologima u ispravnom postavljanju dijagnoze i pravovremenom liječenju svojih pacijenata kao i u prevenciji.

Projekt: Učestalost i stavovi o neovlaštenom preuzimanju autorskoga vlasništva
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3140

Voditelj: Mladen Petrovečki

Ustanova: Medicinski fakultet, Rijeka

Sažetak: Spoznaje. Plagiranje je nedopustiva radnja neovlaštenog preuzimanja autorskog vlasništva, a u znanosti je olakšano razvojem računalne tehnologije i interneta, preuzimanjem teksta već objavljenih u elektroničkom obliku. Ista tehnologija omogućuje i otkrivanje plagiranja s pomoću programa za pretraživanje i usporedbu teksta, koji se rabe pretežito za otkrivanje plagiranja među studentima. Cilj, hipoteza. Odrediti učestalost plagiranja i samoplagiranja radova u medicinskom časopisu Croatian Medical Journal (CMJ). Ispitati stav i znanje o plagiranju autora radova, liječnika i znanstvenih novaka. Utvrditi povezanost stava i spoznaja autora s učestalošću njihova plagiranja, te odrediti razlike u stavu, znanju i moralu onih autora koji jesu i onih koji nisu plagirali. Očekivani rezultati. 1. Nalaženje učinkovitosti računalnih programa u otkrivanju plagiranja znanstvenih radova, koja je već potvrđena u prethodnom istraživanju plagiranja studenata, a što će omogućiti valjanu primjenu u provjeri radova prije objavljivanja u znanstvenim časopisima. 2. Negativan stav ispitanika spram plagiranja, kao socijalno prihvatljiv i visoke moralne vrijednosti. 3. Nedovoljno poznavanje postavka znanstvenoistraživačke čestitosti, napose samoplagiranja i opetovanoga objavljivanja rezultata istoga istraživanja. Metode. Učestalost plagiranja u časopisu CMJ ispitat će se s pomoću programa koji pretražuju sadržaje na internetu i uspoređuju ispitivani tekst s mogućim predlošcima iz kojih je tekst neovlašteno preuzet. Učestalost samoplagiranja ispitat će se s pomoću računalnog programa kojim će se sažetci zaprimljeni za objavu u CMJ usporediti sa sažetcima prethodno objavljenih radova, dostupnih u elektroničkoj pismohrani Medline. Standardiziranim upitnicima ispitat će se znanje i stav spram plagiranja glavnih autora radova zaprimljenih u CMJ, uzorka liječnika i znanstvenih novaka. Ispitivanje povezanosti samoga čina plagiranja, stava i morala obuhvatit će skupinu autora povezanih s plagiranjem i kontrolne skupine. Značenje. U svrhu sprječavanja plagiranja, bitno je znati plagiraju li znanstvenici uslijed neznanja o tomu što je plagiranje, upitnih moralnih vrijednosti ili neprihvatljivog stava. Podatci o učestalosti plagiranja, te podatci o koristnosti uporabe računalnih programa, uputit će na izradbu smjernica s dva temeljna cilja: izobrazba znanstvenika i podizanja kakvoće biomedicinskih časopisa.

Projekt: Učinkovitost postupaka za promicanje racionalne uporabe antimikrobnih lijekova
http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=2&psid=16&ID=3199

Voditelj: Vera Vlahović-Palčevski

Ustanova: Medicinski fakultet, Rijeka

Sažetak: Otpornost bakterija prema antimikrobnim lijekovima (AB) predstavlja globalni javnozdravstveni problem. Vrlo je dobro dokumentirana povezanost rezistencije bakterija s porastom morbiditeta, mortaliteta i povećanja troškova zdravstvene zaštite. Dokazano je da je otpornost mikroorganizama veća tamo gdje se troši više AB: u zatvorenim kolektivima kao što su bolnice, starački domovi, dječji vrtići itd., kao i u zemljama gdje je potrošnja antimikrobnih lijekova visoka. Ne postoje sigurni dokazi da se stupanj postojeće rezistencije može smanjiti, odnosno da se osjetljivost uzročnika može povratiti. Jednom kada se rezistencija razvila, mjere za njeno spriječavanje više nisu korisne. Međutim, sigurno je da se razvoj rezistencije može barem usporiti provedbom odgovarajućih mjera. Temeljne strategije za usporavanje razvoja rezistencije su prevencija infekcija, izolacija rezistentnih infekcija, eradikacija uzročnika i pravilna uporaba AB. Za pravilnu uporabu AB potrebna je edukacija njihovih propisivača i korisnika. Za propisivače će se izdati smjernice temeljene na farmakokinetским i farmakodinamskim osobitostima lijekova i lokalnim farmakoepidemiološkim podacima o njihovoj potrošnji te epidemiološkim podacima o stupnju rezistencije. Za potencijalne korisnike AB, laike, provest će se javna kampanja o racionalnoj primjeni tih lijekova. Navedeno će se provesti u Dubrovniku, Osijeku, Puli i Rijeci. Pretpostavka je da dobro izgrađene smjernice za primjenu AB u bolnici i izvanbolničkoj liječničkoj praksi te edukacija laika mogu pridonijeti njihovoj racionalnijoj uporabi i usporavanju razvoja rezistencije. Planiranim istraživanjem utvrdit će se uspješnost mjera nadzora nad uporabom AB i to praćenjem dinamike razvoja rezistencije mikroorganizama i potrošnje AB u definiranim sredinama. Pokušat će se utvrditi točnija korelacija između potrošnje pojedinih AB i razvoja rezistencije pojedinih mikroorganizama. Pokušat će se odrediti prag potrošnje antimikrobnog lijeka koji dovodi do razvoja rezistencije. Pravilnom uporabom AB može se sačuvati njihova aktivnost, pojačati njihova klinička djelotvornost i smanjiti potencijal za razvoj rezistencije. Uspješnost provedenih mjera mjerit će se praćenjem potrošnje AB i rezistencije mikroorganizama u definiranim područjima. Predloženo istraživanje pridonijet će racionalnijoj uporabi AB, usporavanju razvoja rezistencije mikroorganizama, smanjenju morbiditeta i mortaliteta zbog teških infekcija kao i usporavanju porasta troškova.